

Ostrowska, Teresa

"IV Dziesięciolecie Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie 1978-1988", pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego, Warszawa 1988 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 34/3, 692-694

1989

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV Dziesięciolecie Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie 1978—1988. Pod redakcją Eugeniusza Miętkiewskiego. *Annales Academiae Medicae Stetinensis*. Pomorska Akademia Medyczna im. gen. Karola Świerczewskiego w Szczecinie. *Suplement 25*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich. Warszawa 1988 8° 500 ss., ilustr.

Jubileusz czterdziestolecia Pomorskiej Akademii Medycznej został przez władze uczelni należycie uczczony. Nie ograniczyło się to tylko do jednorazowej imprezy, ale zostało poprzedzone całym rokiem jubileuszowym 1987/88. A jeszcze wcześniej, bo w dniach 22—23 maja 1987 r. odbył się Walny Zjazd Wychowanków — w 30 rocznicę uzyskania przez nich absolutorium w 1957 r. Na tym zjeździe uchwalono statut i powołano Stowarzyszenie Absolwentów Pomorskiej Akademii Medycznej. Inauguracja roku akademickiego 1987/88 w Szczecinie była centralna dla wszystkich akademii medycznych w kraju. Obchodom 40-lecia patronował Komitet Honorowy z Kazimierzem Barcikowskim — zastępcą przewodniczącego Rady Państwa. Komitet Organizacyjny pod przewodnictwem rektora prof. dr hab. med. Sylwestra Kowalika zaplanował natomiast na ten rok wiele imprez naukowych, studenckich, kulturalnych i sportowych, w tym sympozja i kongresy międzynarodowe i krajowe z udziałem gości zagranicznych, sesje studenckich kół naukowych oraz imprezy kulturalne i sportowe w uczelnianym ruchu młodzieżowym.

Wykazy tytułów rozpraw, artykułów i komunikatów naukowych, przeważnie z krótkimi streszczeniami, zostały przeznaczone do druku w *Przeglądzie dorobku naukowego... Roczników Pomorskiej Akademii Medycznej za lata 1987 i 1988* tzn. w tomach 34 i 35. Teksty ich ukażą się w różnych wydawnictwach. Na samo zaś czterdziestolecie oddano do druku jubileuszowy XXXIV tom *Roczników PAM* z suplementem nr 25. Tom ten zawiera, jak zwykle, oryginalne prace badawcze, przeważnie doktorskie i habilitacyjne, przegląd dorobku naukowego Akademii i jej kronikę za rok miniony. *Suplement* zaś przedstawia dalszy ciąg historii powstania, rozwoju, działalności i osiągnięć Akademii za ostatnie dziesięciolecie. Należy tu przypomnieć, że pierwsze trzydziestolecie Pomorskiej Akademii Medycznej zostało opisane w suplementie nr 17 z roku 1979.

Aby przygotować to wydawnictwo Komitet Redakcyjny zwrócił się do ponad 80 potencjalnych autorów — aktualnych kierowników jednostek organizacyjnych Pomorskiej Akademii Medycznej z prośbą o współudział, przekazując im zarazem schemat zamówionego artykułu, ograniczonego do 6 stron. W wyniku tych starań powstał obszerny tom.

Na wstępie zamieszczono w *Suplemencie* słowo *Od redakcji* pióra Eugeniusza Miętkiewskiego. Następnie zamieszczono spis jednostek organizacyjnych Pomorskiej Akademii Medycznej w 1988 r. z podaniem ich nazwy, nazwiska kierownika i adresu placówki. Ze spisu tego wynika, że ta uczelnia posiada 68 jednostek naukowych ściśle lekarskich, ponadto kilka jednostek naukowych, organizacje polityczne i społeczne, organizacje studenckie i administrację Akademii. Po fotografiach rektorów, prorektorów, dziekanów i doktorów honoris causa następują dwa artykuły ogólne: Tadeusza Brzezińskiego przedstawiający organizację i rozwój uczelni w ostatnim dziesięcioleciu, informujący m.in. o tym, że w omawianym okresie Akademia wykształciła 5882 lekarzy i 1973 stomatologów oraz nadała 631 doktoratów i 102 habilitacje, i Tadeusza Marcinkowskiego zawierający biogramy zmarłych kierowników zakładów naukowych, oraz 2 artykuły laudacyjne na uroczystościach nadania godności doktora honoris causa.

Trzonem natomiast suplementu są artykuły dotyczące poszczególnych jednostek organizacyjnych, pisane przez ich kierowników. Zgodnie z ustalonym schematem informują one o organizacji jednostki w omawianym dziesięcioleciu, danych oso-

bowych dotyczących kierownictwa i bardziej zasłużonych pracowników, aktualnym stanie etatowym wszystkich pracowników na początku roku 1988, stanie bazy lokalowej i wyposażenia technicznego, działalności i osiągnięciach dydaktycznych, głównej problematyce naukowej z najważniejszymi osiągnięciami w kraju i zagranicą, działalności i osiągnięciach usługowych, działalności i osiągnięciach w zakresie organizacji nauki i wychowania, na koniec o wykazie doktoratów i habilitacji, w których promotorem lub opiekunem był pracownik placówki. Artykuły są ilustrowane fotografiami kierowników placówek.

Przytoczone punkty schematu świadczą o szczegółowym i wyczerpującym opracowaniu artykułu przez poszczególnych autorów. Nie sposób je po kolei omawiać. Zatrzymajmy się więc przy historii medycyny. Ale aby należyście przedstawić nauczanie tej dyscypliny w Pomorskiej Akademii Medycznej, musimy sięgnąć do sprawozdania Tadeusza Brzezińskiego za pierwsze trzydziestolecie zamieszczonego w *Annales Academiae Medicae Stetinensis supplement 17/1979*. Otóż po VIII Zjeździe Polskich Historyków Medycyny, który odbył się w 1957 r., Bronisław Seyda, ówczesny kierownik Katedry Organizacji Ochrony Zdrowia Pomorskiej Akademii Medycznej, czynił próby nauczania tej dyscypliny. Jednak dopiero dnia 5 lipca 1959 r., w pierwszym dniu I Regionalnego Zjazdu Polskich Historyków Medycyny w Szczecinie, rozpoczął działalność Zakład Historii Medycyny w tym mieście. Zakład ten został prawnie zatwierdzony dopiero decyzją Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 lutego 1960 r. Kolejnymi kierownikami Zakładu byli: Bolesław Górnicki (1959—1960), p. o. Bronisław Seyda (1960—1969), p. o. Roman Turczynowski (1971—1974) i Tadeusz Brzeziński (1974—1978). W tym pierwszym trzydziestoleciu ukazał się podręcznik Bronisława Seydy pt. *Historia medycyny w zarysie* (T. I Warszawa 1962, T. II Warszawa 1965, 2 wyd. Warszawa 1973, 3 wyd. Warszawa 1977), pracownicy Zakładu uzyskali jeden doktorat i jedną habilitację, a w 1976 r. zorganizowali XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. Tadeusz Brzeziński poza historią medycyny nauczał też propedeutyki medycyny i etyki lekarskiej, a tematykę prac Zakładu ukierunkował na medycynę Pomorza Zachodniego, medycynę polską XVII i pierwszej połowy XVIII wieku oraz polskiej służby zdrowia w latach II wojny światowej i pierwszych lat powojennych. W 1978 r. Tadeusz Brzeziński przeniósł się do Łodzi powołany na stanowisko rektora Wojskowej Akademii Medycznej, a miejsce jego w Szczecinie zajął Romuald Wiesław Gutt, kierujący Zakładem w latach 1978—1988, nauczający również propedeutyki medycznej i początkowo także etyki lekarskiej. W roku akademickim 1981/82 Tadeusz Brzeziński powrócił do Szczecina i objął zajęcia z etyki lekarskiej przy Zakładzie Historii Medycyny. W 1983 r. powstała Katedra Historii Medycyny pod kierownictwem Romualda Wiesława Gutta i oddzielny Zakład Etyki Lekarskiej pod kierownictwem Tadeusza Brzezińskiego. Obaj kierownicy placówek zajmowali się historią medycyny.

Romuald Wiesław Gutt prowadził wykłady i seminaria z tego przedmiotu. Ogłosił m.in. 2 skrypty dla studentów Pomorskiej Akademii Medycznej: *Wybrane zagadnienia z historii medycyny* (Szczecin 1979) (recenzja w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 1987 nr 1) i *Rozwój myśli lekarskiej. Wzloty i upadki* (Szczecin 1987). W programie prac jego Zakładu preferowany był okres XIX wieku i pierwszej połowy wieku XX. Był promotorem 4 prac doktorskich i opiekunem 2 prac habilitacyjnych z historii medycyny.

Tadeusz Brzeziński był promotorem 2 prac doktorskich i opiekunem jednej pracy habilitacyjnej z historii medycyny, a ponadto dzięki przewodniczeniu grupie roboczej ds. nauczania historii nauk medycznych Komisji ds. Nauczania Historii Nauki i Techniki PAN oraz prowadzeniu tematu 04: *Rozwój nauk medycznych w Polsce* w ramach centralnego planu naukowo-badawczego 08.08: *Nauka i edu-*

kacja w rozwoju narodu i państwa polskiego, grupa tematyczna 5: *Studia nad nauką i kulturą narodową*, a także własnym zainteresowaniem stał się m.in. współautorem i redaktorem podręcznika pt. *Historia medycyny* (Warszawa 1988).

To są oczywiście tylko wybrane osiągnięcia obu wspomnianych historyków medycyny. W *Suplemencie* są natomiast wymienione szczegółowo poniesione przez nich zasługi i piastowane przez nich godności.

Książkę kończą materiały związane ze Zjazdem absolwentów Pomorskiej Akademii Medycznej w XXX rocznicę ukończenia studiów (1957—1987), wykaz profesorów, wykaz absolwentów i indeks nazwisk.

Książka ukazała się na dobrym papierze w nakładzie 535 egzemplarzy. Może służyć za wzór do tego typu jubileuszowych opracowań. Stanowi cenny materiał dokumentacyjny dziejów uczelni. Jest ona przeznaczona, jak pisze Eugeniusz Miętkiewski „nie tylko dla nielicznych kronikarzy lub historyków, ale na użytek bardzo wielu zainteresowanych”.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Gabriel Brzęk: *Stacja Hydrobiologiczna na Wigrach. Warsztat pracy badawczej i kolebka nowoczesnej limnologii polskiej*. Wydawnictwo Lubelskie. Lublin 1988, 480 ss., streszcz. ros. i ang., indeks nazwisk, fotogr., bibliogr. w notkach.

Władysław Szafer w opublikowanym w 1968 r. artykule *Twórczość w życiu naukowca. Próba analizy naukowawczej*¹ na obszernym materiale dowodowym z XIX i XX w. wykazał, że stosunkowo duży procent ważnych poznawczo monografii została napisana przez przyrodników w podeszłym wieku. Miał wtedy 80 lat i niewątpliwie swe wystąpienie traktował jako rodzaj protestu osoby skazanej na przymusową emeryturę. W 1988 r. 80 lat miał także Gabriel Brzęk, Autor bardzo wartościowego dzieła o dziejach wigierskiej Stacji Hydrobiologicznej. W roku wydania swej książki spędził miesiąc na studiach archiwalnych we Lwowie. Uczestniczył ponadto — mimo emerytury — w życiu naukowym swej uczelni (doktorat honoris causa Akademii Rolniczej w Lublinie w 1984 r., pracował w organizacjach społecznych itd. Niewątpliwie swoimi ostatnimi dziełami w istotny sposób wspiera przedstawione tezy Szafera o aktywności naukowej, także po przejściu na emeryturę.

Czym była wigierska Stacja Hydrobiologiczna w latach 1920—1939? Najprościej należałoby napisać: fenomenem naukowym w bardzo interesującym środowisku przyrodniczym. Czym jest książka Gabriela Brzęka o tej Stacji? — znakomitą monografią tego fenomenu w dziejach nauki polskiej. Monografia ta jest tym wartościowsza, że Autor przecież — jak to zaznaczono na „skrzydełku” obwoluty książki — „ze Stacją wigierską związany był swoim dwukrotnym udziałem w kursach limnologicznych i pobytem w 1937 r. w celu opracowania zagadnienia wędrówek dziennych zooplanktonu w jeziorze Wigry. Maszynopis tej pracy, wysłany do druku w „Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa” Alfredowi Lityńskiemu, podzielił losy całego archiwum Stacji Hydrobiologicznej we wrześniu 1939 r.”.

Wartość książki podnosi ponadto fakt podania życiorysów około 50 badaczy związanych ze Stacją oraz analizy opublikowanych przez nich około 300 publikacji. Ten ogromny materiał źródłowy został zgromadzony i opracowany, a w konsekwencji także wydrukowany dzięki „[...] wojewodzie suwalskiemu, mgr Kazimerzo-

¹ „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”. Ser. B, z. 14: 1968 s. 123—186.